

Nagrada Marin Držić

Hrvatska drama 2020.

Marija Dejanović
Monika Herceg
Anja Pletikosa
Nikolina Rafaj
Dorotea Šušak
Marina Vujčić

Zagreb, 2021.

Marina Vujčić

Plodna voda

naša će sloboda biti upravo toliko jeftina
koliko bi bila skupa kada bismo odabrali imati
dijete koje smo odlučili nemati

Lidija Deduš, *dijete koje smo odlučili nemati*
iz zbirke “Ništa od najavljivanog kraja svijeta”,
Treći trg, Beograd, 2019.

LICA:

NORA (rane tridesete)

BRUNO, *Norin muškarac*

EVA (kasne tridesete)

TOMA, *Evin drugi suprug*

SOFIJA, *Evina nekoliko godina mlađa sestra*

FLORA (kasne dvadesete)

ANTONIO, *Florin suprug*

GAŠPAR, *domar ustanove*

VILMA, *voditeljica ustanove*

Dr. MAJER

PROPOVJEDNIK

PJESNIK

ŽENA U CRNINI

MEDICINSKA SESTRA

POSLUŽITELJ

i još nekoliko žena koje povremeno govore i koje se, zajedno s pomoćnim osobljem ustanove, po potrebi prenamjenjuju u molitelje.

1. Neki je problem s tim prozorima

Terasa objekta na rubu močvare. Čini se kao motel, barem u početku. Na drvenom podu, među prevrnutim stolicima, krhotine stakla, ugašeni lampioni i prazne boce. Gašpar oprezno skuplja krhotine. Povremeno podigne neki od stolaca i stavi ga na stol naopako, s nogama u zrak. Bezvoljno pomiče stolove kako bi mogao raskrčiti nered.

Evo i Bruna.

BRUNO: Vidjeli ste našeg psa?

GAŠPAR: Nisam, gospodine.

BRUNO: Niste?

GAŠPAR: Nisam. Radim.

Stanka. Čuje se samo lomljenje stakla bačenog u kantu. Pa opet.

GAŠPAR: Skupljam krhotine. Dovodim stvari u red.

BRUNO: Sjećate li se uopće našeg psa?

GAŠPAR: Vjerojatno da.

BRUNO: Sjećate li se ili ne sjećate?

GAŠPAR: To je onaj crni?

BRUNO: Bijeli.

GAŠPAR: Aha, bijeli. Da.

BRUNO: S loptastim repom.

GAŠPAR: I onim...

BRUNO: Onim?

GAŠPAR: Šapama...

BRUNO: Što šapama?

GAŠPAR: Bile su... Ah, da! Vaš pas imao je ogrlicu s čeličnim bodljama.

BRUNO: Što vam pada na pamet? Koje čelične bodlje?

GAŠPAR: Da, da. Vaš pas bio je umiljat.

BRUNO: Bio?

GAŠPAR: Iskreno, dragi gospodine, ne sjećam se vašeg psa. Žao mi je.

Stanka.

BRUNO, *uzrujano*: Kad napustim ovo mjesto, nećete se sjećati ni mene?

GAŠPAR: O, ne! Vi ste mi ostavili neizbrisiv trag u sjećanju. Neke ljude vidim, neke ne vidim. Ali vas sam odmah uvrstio među favorite.

BRUNO: Favorite, kažete.

GAŠPAR: Ja tako govorim o ljudima koje sam primijetio. I dajte, molim vas, nemojte me sad pitati što sam mislio pod tim da sam vas primijetio. Imam i ja pravo... Još vam nešto nedostaje? Možda žena?

Stanka. Bruno je ulovljen u istini koju je želio sakriti.

BRUNO, *s nelagodom*: Jutros nije bila u krevetu.

GAŠPAR: Skoro je podne.

BRUNO: Zar već?

GAŠPAR: A vi tražite psa.

BRUNO: Usput, da. Kad već tražim, mogu i njega.

Stanka.

BRUNO: Ionako su vjerojatno zajedno.

GAŠPAR: Iako je vrijeme za doručak prošlo, mogu u kuhinji...

BRUNO: Ne treba. Ljubazni ste. (*Stanka.*) Niste je možda ipak slučajno vidjeli?

GAŠPAR: Neki je problem s tim prozorima.

Stanka.

BRUNO: Prozorima?

GAŠPAR: Planiramo proširiti prozore. Nabaviti prozirnije zavjese... povećati vidljivost, i izvana i iznutra. (*Stanka.*) Kasno ste se probudili?

BRUNO: Probudio sam se rano. U pet sati. Bio je mrak. Ona je ležala i mirno disala.

Stanka.

BRUNO: Ravnomjerno. Uspavao me njezin dah. Kao uspavanka.

Kad sam se opet probudio, više nije bila u krevetu. Čudno?

(*Stanka.*) Kad se vi budite?

GAŠPAR: Ja gotovo i ne spavam, gospodine.

BRUNO: Možda ste je...

GAŠPAR: Što?

BRUNO: ... ipak vidjeli?

GAŠPAR: Nisam, gospodine Bruno.

Stanka.

BRUNO, *sebi u bradu*: Prokleta močvara!

GAŠPAR: Nešto ste rekli?

Kratko oklijeva. Onda ipak.

BRUNO, *glasnije*: Prokleta močvara!

GAŠPAR: Nemojte tako. Močvare su danas u našoj zemlji najugroženija staništa. Nekad je uz Dravu i Savu postojao jedinstven, gotovo neprekinut pojas močvara, no...

BRUNO: Citirate rečenice iz brošure.

GAŠPAR: To mi je posao. Uvjeriti ljude da su na pravom mjestu, koliko god...

BRUNO: Koliko god bilo krivo.

GAŠPAR: To vam se samo čini. Evo, da nismo tu gdje jesmo, vaša bi žena mogla doista otići. Onako, zauvijek.

BRUNO: Zašto bi moja žena željela otići? Onako, zauvijek?

GAŠPAR: Ne kažem da bi željela. Samo da bi mogla.

BRUNO, *šuti*.

GAŠPAR: Ovako će se vratiti.

2. Neke je stvari trebalo raspraviti

Na terasu dolazi Propovjednik. Užurban je i uzrujan.

PROPOVJEDNIK: Gospodine Gašpar!

GAŠPAR: Recite, velečasni.

PROPOVJEDNIK: Opet nema nikoga u kapelici.

Gašpar sliježe ramenima.

PROPOVJEDNIK: A propovijed je... skromnost mi ne dopušta da kažem 'vrhunska'.

BRUNO: Jeste li možda vidjeli moju ženu? Ili psa.

PROPOVJEDNIK: Kad je u pitanju gospođica, gospodine, vi je ne možete zvati svojom ženom. Živite u grijehu.

BRUNO: Velečasni, radimo na tome.

Propovjednik nije zadovoljan.

BRUNO: Uostalom, nije li Bog velik? Nema li on poveći kapacitet za praštanje?

PROPOVJEDNIK: Kako se usuđujete! Spominjete Ga uzalud! (*Uzrujano, Gašparu.*) Gospodine Gašpar, ovo mjesto bez Božje riječi je ništa. Najobičnija svjetovna ljuštura. Uzaludna ljuštura. Objasnite svojim gostima...

GAŠPAR: Zato ste vi tu. Vi ste pastir. Ja sam samo domar, moje je da terasu dovedem u red.

Propovjednik uvrijeđeno odlazi. Da nije svećenik, opsovao bi.

BRUNO: Oprostite zbog ovog nereda.

GAŠPAR: Ništa zato, navikao sam na te stvari.

BRUNO: Ako smo sinoć bili malo glasni...

GAŠPAR: Molim?

BRUNO: Nakon što ste vi otišli. Ako smo bili glasni...

GAŠPAR, *nehajno odmahne rukom.*

BRUNO: ... ispričavam se u Norino i u svoje ime. Neke je stvari trebalo raspraviti, a te stvari nisu one oko kojih se slažemo. (*Rastreseno.*) Dovraga, valjda se to i vama nekad u životu dogodilo!

GAŠPAR: Što?

Stanka.

BRUNO: Usput, sobe su vam zagušljive. Trebali biste nekom vedrijom bojom osvježiti zidove. Sve je tako sivo. I oni vaši zastori! Kič. Crni kič. Oni ljubičasti cvjetići. Njezino tijelo gutale su sjene tih cvjetova koji su joj na koži oslikavali ljubičaste mrlje. I ja sam, vjerujem, blijedio u njezinim očima. Postajao mrlja. Možda je i zato rekla: "Moramo nešto poduzeti, Bru. Moramo nekako iskoračiti iz svega ovoga." Onda se sjetila: "Idemo slavi-

ti naš nesuđeni medeni mjesec. Idemo imati generalnu probu medenog mjeseca koji se nikad neće dogoditi.” Bilo mi je svejedno. Zašto ne, pomislio sam. Zašto ne? Možda neće biti medenog mjeseca, ali ovo je naš prvi mjesec zajedničkog života. Možda i jedini. I vi ste pili s nama. Rekli ste nekoliko prigodnih riječi u onoj vašoj zdravici.

GAŠPAR: To jesam.

BRUNO: Što ste ono rekli?

GAŠPAR: Rekao sam da ni jedna sredina nije slučajna. (*Stanka.*)

Onda kad je vaša žena rekla da joj močvara izaziva jezu.

BRUNO: Da. Hvala vam na tome.

Terasom prolazi Žena u crnini. Nosi kišobran. Hoda sporo i graciozno. Gotovo pleše. Sagne se u jednom času, podigne uvelo cvijeće i mirno ga stavi u jednu dopola razbijenu bocu, a onda ode bez riječi.

BRUNO: Bilo je najvažnije izvući se iz one neudobne postelje.

Morate promijeniti raspored u sobi. Postelja bi trebala biti dalje od prozora. Trebali biste poraditi na svjetlu. Noćni ormarići su vam katastrofa. Govorim vam prijateljski. Možete shvatiti ovo kao poslovnu sugestiju. Savjet. (*Stanka.*) Kvragu, ako nešto znam, onda su to hotelske i motelske sobe! A tek one vaše oble vaze koje podsjećaju na naduti trbuh. I ono cvijeće. Prašnjavo umjetno cvijeće, a vegetacija ovdje buja kao da će nas progutati!

Ushodao se po terasi.

GAŠPAR: Zašto nadut? Zašto ne zaobljen?

BRUNO: Molim?

GAŠPAR: Trbuh.

Bruno ga gleda kao da je progovorio nekim stranim, nepoznatim jezikom.

GAŠPAR: Ma nema veze. Zaboravite. (*Stanka.*) Gospođa je bila...

BRUNO: Što?

GAŠPAR: Zabrinuta.

BRUNO, *nevoljko*: Malo.

GAŠPAR: Tužna?

BRUNO: Još ćete reći i nesretna?

GAŠPAR: Sinoć je, u jednom trenutku, rekla: “Ono što ću učiniti, moja je stvar. Samo moja. Sama ću se suočiti s tim. Na svoj način.” (*Bruno hini kao da ne sluša Gašpara.*) Pomalo sebično, zar ne? Moja stvar. Ili nam se samo tako čini. Ne znam. Jedno je sigurno.

BRUNO: Što?

GAŠPAR: Došlo je vrijeme da se suoči... da tu svoju stvar izvede na čistac. (*Stanka.*) Kad se vrati, znat ćete na čemu je. (*Stanka.*) Na čemu ste. (*Stanka.*) Ne miješam se u tuđe stvari.

BRUNO: Ali zvučite kao da ste na njezinoj strani.

GAŠPAR: Zar niste i vi? Na toj istoj strani?

BRUNO, *šuti.*

GAŠPAR: Koliko puta sam poželio zaviriti s onu stranu ključavnice, osjetiti, voajerski patiti ili uživati, ali sam s vremenom to pomirio u sebi. Već dugi niz godina ne miješam se u tuđe stvari, iako je bilo prilika kad sam možda i trebao prekoračiti granicu. (*Stanka.*) O, vi ne znate što su sve mene pitali, molili, pa i prijetili mi. Ali nisam ja od jučer.

3. To vidimo ili ne vidimo

Terasom prolaze Flora i Antonio. Flora ima trbuh do zuba. Antonio drži dlan na tom trbuhu. Ne primjećuju Gašpara i Bruna.

FLORA, *plačno*: Evo, tu! Sad se ritnuo!

ANTONIO: Taj mali bit će nogometaš!

FLORA: Ma neka bude i nogometaš ako hoće, samo neka prestane.

ANTONIO, *strogo*: Flora! To je naše dijete. Naš dečko.

FLORA: Ne mogu više.

ANTONIO: Možeš, ljubavi. Možeš. Moraš.

Prošli su. Ne može se reći da Bruno nije s nekom sjetom promatrao Florin trbuh.

BRUNO: Nitko od nas nije od jučer. I kako je samo glupa ta uzrečica! Zašto se, recimo, ne kaže: Nisam ja od danas? Ili: Nisam ja od prekjucher? I prošli tjedan bio bi sasvim u redu.